

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

СПОРТИВНІ СПОРУДИ ТА ОБЛАДНАННЯ

Конспект лекцій

для студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт»
денної форми навчання

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол №1 від 13.02.2025 р.

Харків
НТУ «ХПІ»

2025

Конспект лекцій з дисципліни «Спортивні споруди та обладнання» для студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» денної форми навчання / уклад.: О.В. Юшко, О.І. Блошенко. – Харків: НТУ «ХП», 2025. – 49 с.

Укладачі:

О.В. Юшко

О.І. Блошенко

Рецензент С.В. Бочкарев

Кафедра фізичного виховання

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тема 1. Загальні та організаційні питання в експлуатації спортивних споруд, обладнання та інвентарю	5
Тема 2. Утримання спортивних споруд, обладнання та інвентарю.....	14
Тема 3. Охорона праці і техніка безпеки	21
Тема 4. Організація спортивно-масових заходів на спортивних спорудах	30
Тема 5. Плавальні басейни. Організація роботи штату та експлуатація інженерного обладнання.....	35
Тема 6. Нормативно-правові акти та державні документи з експлуатації спортивних споруд, інженерного та спортивного обладнання, інвентарю.....	43
Список джерел інформації.....	47

ВСТУП

Конспект лекцій – є структурною одиницею навчально-методичного комплексу забезпечення дисципліни відповідно до Положення «Про навчально-методичний комплекс дисципліни» НТУ «ХПІ», затвердженим Вченою радою НТУ «ХПІ» від «01» грудня 2023 р. Протокол № 10 та введеним в дію наказом ректора від « 04 » грудня 2023 р. № 458 ОД.

Навчально-методичні матеріали лекцій з дисципліни «Спортивні споруди та обладнання» забезпечують здобувачу освіти засвоєння теоретичної складової навчальної дисципліни. У якості навчально-методичних матеріалів лекцій використовується авторський конспект лекцій, який має містити тематичний план кожної лекції, виклад навчального матеріалу, рекомендовані джерела інформації до тем відповідних лекцій (конспект за темами лекцій розроблений у вигляді текстового документа та у вигляді слайдів презентацій).

Даний конспект лекцій ґрунтується на таких документах:

1. Закон України «Про освіту».
2. Закон України «Про вищу освіту».
3. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності, затверджені постановою КМУ №1187 від 30.12.2015 (із змінами).
4. Положення про організацію освітнього процесу в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут».
5. Положення про силабус освітнього компонента в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут».
6. Положення про надання грифів Вченої ради НТУ «ХПІ» виданням навчальної та навчально-методичної літератури, підготовленої викладачами університету.
7. Видавнича справа: методичні рекомендації щодо підготовки та видання навчально-методичної літератури в НТУ «ХПІ» для викладачів.

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ В ЕКСПЛУАТАЦІЇ СПОРТИВНИХ СПОРУД, ОБЛАДНАННЯ ТА ІНВЕНТАРЮ

План:

1. Вступ у дисципліну.
2. Класифікація, термінологія.
3. Задачі роботи спортивних споруд.
4. Планування роботи, звітність та штати.
5. Правила використання спортивних споруд.

Вступ у дисципліну. Курс «Спортивні споруди та обладнання» спрямований на формування загальних та фахових знань із загальних та організаційних питань експлуатації, утримання спортивних споруд, спеціального обладнання та інвентарю. В процесі навчання студенти опановують основами знань, умінь та навичок з управлінських рішень для вирішення практичних проблем, які виникають в роботі, сучасними вимогами з організації спортивно-масових заходів на спортивних спорудах, удосконалюють навички, необхідні для здійснення їх професійної діяльності. Програма акцентує увагу студентів на використанні нормативних та правових актів, що регламентують професійну діяльність. Крім того, вивчення дисципліни має на меті формування світогляду, розвитку інтелекту, ерудиції, формування професійних компетенцій зі спеціальності.

Метою курсу та завданнями є формування у студентів цілісної системи необхідних знань, умінь і навичок з управління персоналом спортивних споруд, правилами та нормативними вимогами безпечної експлуатації спортивних споруд, інженерного та спортивного обладнання, інвентарю; правилами експлуатації під час організації занять та змагань на спортивних спорудах з різними категоріями населення з фізичної культури та спорту; здатністю розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми.

Формат занять – лекції, практичні заняття, консультації, самостійна

робота. Підсумковий контроль – екзамен.

Загальний обсяг дисципліни – 90 годин (3 кредити ECTS): лекції – 6 год., практичні заняття – 24 год., самостійна робота – 60 год.

Програма теоретичного курсу передбачає отримання студентами загальних і фахових знань із загальних та організаційних питань експлуатації, утримання спортивних споруд, спеціального обладнання та інвентарю, сучасними вимогами з організації спортивно-масових заходів на спортивних спорудах, удосконалюють навички, необхідні для здійснення їх професійної діяльності, робиться акцент на використанні нормативних та правових актів, що регламентують професійну діяльність. Крім того, вивчення дисципліни має на меті формування світогляду, розвитку інтелекту, ерудиції, формування професійних компетенцій зі спеціальності.

На практичних заняттях студенти отримають необхідні знання, уміння та навички з управління персоналом спортивних споруд, правилами та нормативними вимогами безпечної експлуатації спортивних споруд, інженерного та спортивного обладнання, інвентарю; правилами експлуатації під час організації занять та змагань на спортивних спорудах з різними категоріями населення з фізичної культури та спорту; здатністю розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми.

Самостійна робота з курсу «Спортивні споруди та обладнання» є важливою складовою для опанування необхідних знань та формування навичок. Студентам пропонуються теми на самостійний огляд з рекомендованою літературою, а також додатковий матеріал (відео, фільми та статті) для самостійного вивчення та аналізу. Підготовка практичних робіт з можливою презентацією та доповіддю під час занять.

Це визначає важливість вивчення цієї спортивно-педагогічної дисципліни.

Класифікація, термінологія. Спортивні споруди – це споруди, які будуються з метою занять фізкультурою і спортом. Вони є необхідною складовою усіх життєво важливих об'єктів. Мережа сучасних спортивних

споруд велика і різноманітна – від простеньких ігрових майданчиків, які є масовими, до великих, дуже дорогих і водночас нечисленних – палаців спорту, критих і відкритих стадіонів, манежів, льодових палаців тощо. Великі спортивні споруди зосереджені у великих містах, а також у місцях проведення олімпійських ігор. Крім свого прямого призначення, спортивні споруди (особливо видовищного характеру) часто використовуються для проведення громадських зборів, концертних виступів, виставок. Деякі спортивні об'єкти становлять архітектурну цінність. Невід'ємною складовою усіх спортивних споруд є спортивне обладнання. Обладнання – це спеціальний інвентар, який забезпечує повноцінні заняття фізкультурою і спортом. Особливо багато обладнання мають спортивні споруди для гімнастики, важкої атлетики.

Фізкультурно-оздоровчі та спортивні будинки і споруди слід розташовувати на окремо виділених ділянках, зокрема таких, які мають зручні підходи і під'їзди від зупинок громадського транспорту з додержанням нормативів щодо рівня допустимого шуму.

Спортивний інвентар – термін, що узагальнює використання різних спортивних снарядів, пристосувань, пристроїв, механічних та електронних засобів, використання яких передбачено правилами змагань з окремих видів спорту.

Спортивне обладнання (англ. Sports equipment), також *спортивні товари* – це всі предмети, які призначені для занять фізичною культурою і спортом.

Спортивні споруди мають дуже давню історію. Ще в стародавньому світі популярними були фізична культура і спорт, а відповідно вже на той час було спеціальне спортивне обладнання і спеціальні спортивні споруди. Такі відомості підтвердженні археологічними розкопками на території Індії, Єгипту, Середньої Азії, Америки. Спортивні споруди займали і займають важливу частину цивілізаційної інфраструктури. Крім свого прямого призначення спортивні споруди були тісно пов'язані з політикою. Греки і римляни використовували політику і релігію для будівництва великих спортивних споруд для того, щоб відволікати і заспокоювати народні маси, бо на таких

спорудах, крім змагального і показового дійства, відбувалися розваги і торгівля. Спортивні споруди, в тому вигляді, в якому вони є, не існували би без урядової і суспільної підтримки. З історії людської цивілізації відоме таке явище, як давньогрецькі олімпійські ігри «Олімпія». Ці ігри проводились кожні чотири роки. Для проведення цих ігор було побудовано багато стадіонів, залишки яких знайдені в Олімпії, Дельфах, Піреї. Античні стадіони відносяться до трьох періодів: еллінський період, елліністичний період, давньоримський період.

Стадіони Стародавньої Греції мали великі розміри, досконалі архітектурні форми та гармонійно вписувались у місцевість. Давньоримський період характеризується особливо інтенсивним розвитком спортивних об'єктів, реконструкцією стадіонів еллінського періоду, зокрема, стадіонів у Афінах і Дельфах. Формувався такий вид видовищних споруд, як амфітеатр. Для Стародавнього Риму характерні такі споруди, як терми – це будівлі з грандіозними басейнами для купання, з душами, ваннами, приміщеннями для масажів і відпочинку. Найбагатшими і найрозкішнішими бути терми Каракали.

Із розвитком християнства, коли був відкинутий й навіть заборонений культ тіла і його гармонійний розвиток, спортивні споруди припинили будувати, а деякі з наявних навіть руйнували. Ігнорування фізичної культури та пов'язаний із цим застій у будівництві спортивних споруд тривали аж до 15 століття. У цей час в Італії, Іспанії, Франції почали споруджувати невеликі зали для гри у м'яч, для змагань на шпагах, рапірах. У парках створювали майданчики для стрільби з лука, плавальні басейни. У подальшому, з розвитком потужного виробництва, почали будувати великі спортивні споруди – такі, як Міланська спортивна арена (1806–1807 рр.). Однак масове будівництво спортивних об'єктів розпочалося вже наприкінці 19 ст. і збіглося з відродженням олімпійських ігор. Споруджували в той час не тільки стадіони, спортзали, а й велотреки, трампліни, споруди для водних і зимових видів спорту. Перші Олімпійські ігри сучасності (1896 року) відбувалися на реконструйованому стадіоні в Афінах, який ще не мав футбольного поля. Для проведення IV Олімпіади 1908 року в Лондоні було збудовано перший

олімпійський стадіон замкненої форми на 70 000 глядачів. Ця споруда мала футбольне поле, велотрек, басейн. Однак стадіон виявився непрактичним, і в 1916 р. його розібрали. У подальшому Олімпіади проводились, як правило, на нових стадіонах, які постійно вдосконалювались і поліпшувались. Ще більшої різноманітності набувають спортивні споруди з розвитком зимових олімпіад. Щодо спортивних споруд України, то перші стадіони та хокейні майданчики з'явилися більш як 100 років тому у Львові, а згодом у Києві та Харкові. У 1929 р. побудовано стадіон «Динамо» в Києві, у 1941 р. – Український республіканський стадіон, який реконструйовано 1969 році, 1980 році реконструкція з нагоди чемпіонату Європи по футболу в Україні повністю змінила вигляд стадіону. На НСК «Олімпійський» крім стадіону є, майданчики, велотрек, тир, тенісний комплекс, лижний трамплін, палац спорту на 10 000 місць.

Задачі роботи спортивних споруд. У практиці світового спортивного будівництва відсутня єдина класифікація спортивних споруд (далі спортспоруди).

В Україні існує класифікація спортивних споруд, в основу якої покладено їх специфіку, розміщення, характер. Фізкультурно-спортивні споруди відрізняються різноманіттям *форм власності*: вони можуть бути державними, у тому числі унітарними підприємствами, акціонерними товариствами, особистою власністю та ін.

Спортивні та фізкультурно-оздоровчі будинки і споруди класифікуються за їх *функціональним призначенням* залежно від видів спорту і *дозвілєвої діяльності* (дозвілля – сукупність видів діяльності (занять), які здійснюють у вільний час для задоволення певних фізичних, інтелектуальних, соціальних і культурних потреб), поділяються на комплекси та групи: - основні, призначені безпосередньо для спортивних та фізкультурно-оздоровчих занять; - допоміжні, призначені для осіб, які займаються, тренерів та суддів, а також медичні, службово-адміністративні, складські тощо; - комплексу для глядачів (наявність глядацької частини і визначатиме видовищний характер споруди). За

характером використання спортспоруди поділяються на: навчально-тренувальні, спортивно-демонстраційні, спортивно-видовищні (проведення змагань), фізкультурно-оздоровчі (для активного відпочинку населення). Навчально-тренувальні та фізкультурно-оздоровчі споруди можуть кооперуватися з спортивно-видовищними і навчальними закладами. На практиці переважна більшість спортспоруд належить до навчально-тренувальних. *До навчально-тренувальних* належать спортивні бази навчально-виховних закладів, ЗВО, спортивних товариств. Ці споруди не мають місць для глядачів. Споруди, які мають спеціально обладнані місця для глядачів, є *видовищними*, і їх можна назвати спорудами змагального характеру (стадіони, велотреки, палаци спорту і т.п.). Спортивні та фізкультурно-оздоровчі будинки і споруди за функціональним призначенням В залежності від величини і якості спортивні споруди поділяються на 6 категорій. Для прикладу стадіони: 1 категорія - 40 тис. глядацьких місць і більше; 2 категорія - 30 тис.; 3 категорія – 20 тис.; 4 категорія – 10 тис.; 5 категорія - 5 тис.; 6 категорія - 1,5 тис.

Усі спортивні споруди поділяються на спеціальні (окремі) для одного виду спорту (спеціалізовані зали, басейни, поля, велотреки тощо) та комплексні, які пристосовані для занять кількома видами спорту (спортивні ядра, водні комплекси, комплексні майданчики, спортивні корпуси і т. п). За об'ємно–просторовим розміщувальним підходом спортивні об'єкти поділяють на відкриті та криті. *Відкриті спортспоруди* – це споруди, в яких навчально–тренувальні заняття, змагання відбуваються на відкритому просторі. У критих спортспорудах увесь цей процес відбувається в приміщенні. За сезонним підходом спортивні споруди ділять на споруди для літніх і зимових видів спорту. *Криті спортспоруди* призначенні для занять фізичною культурою і спортом, де основний процес проходить в приміщенні. Типовими критими спортивними спорудами є: окремі спортзали, манежі, спортивні корпуси, палаци спорту, криті стадіони, тири.

До спортзалів належать приміщення, площа яких сягає від 160 до 1200 м². Зали можуть бути універсальними – декілька видів спорту, спеціалізованими

– один вид спорту (гімнастичний, важкоатлетичний, боксерський і т. д.).

Спортивні зали по своїх розмірах повинні відповідати навчальному, тренувальному і змагальному процесам. А тому, в залежності від призначення, мають свою висоту, ширину і довжину. Розміри ігрового спортивного залу в плані не можуть бути меншими розміру спортивних майданчиків.

Спортивні манежі – це споруда прямокутної форми довжиною 50-150 м, шириною 20- 70 м та висотою 9-12 м без внутрішніх опор і перегородок. *Спортивним корпусом* називають крыту спортивну споруду, до складу якої входять одна або декілька основних приміщень (залів, манежів, басейнів), а також допоміжні (підсобні, адміністративні) приміщення. *Палаці спорту і криті стадіони* – це спортивні споруди, що поєднують у собі арену універсального зразка і трибуни для великої кількості глядачів (3-15 тис.). *Палаці спорту* – це дуже складні об'єкти в конструктивному і функціональному відношенні. Функціональна складність полягає в тому, що арену використовують не тільки для спортивних змагань, але й для концертів, зборів, демонстрування фільмів, виставок.

Планування роботи, звітність та штати. Для повноцінної діяльності кожна спортивна споруда повинна бути оснащена відповідним спортінвентарем і забезпечена кваліфікованим персоналом. При експлуатації спортивних споруд складаються *два види планів*: 1) перспективний, 2) плинний. Планування допомагає з найменшими витратами експлуатувати спортивні споруди і розвивати їх потужності. В план входять розділи : 1) Організаційно-масова робота включає розробку планів окремих ділянок споруди, розробку правил і інструкцій і т.п. 2) Навчально-спортивна робота включає питання організації та роботи спортивних секцій, груп загальної фізичної підготовки. Сюди входить графік завантаження — це спланована на певний період (спортивний сезон, квартал, півріччя) сітка навчально-тренувальних занять по днях, тижнях чи місяцях відповідно до годинного навантаження груп. 3) Спортивно-масові заходи. Включає в себе загальний календарний план всіх спортивних змагань. 4)Планова-фінансова робота. Основний документ кошторис прибутків та

витрат спортивної споруди 5) Пропаганда фізичної культури та спорту. 6) Благоустрій, ремонт та будівництво. 7) Організація медичного обслуговування і техніки безпеки. 8) Матеріально-технічне забезпечення. Штати спортивної споруди залежать від її категорійності і підпорядкуванню організаціям, які мають різні можливості їх утримувати. *Штатний розклад* – кількісний перелік робітників спортивної споруди з вказаними сумами місячних і річних окладів. Штатний розклад складається керівництвом спортивної споруди в момент і введення споруди в експлуатацію. *Облік і звітність*. На спортивних спорудах використовуються всі види обліку: оперативний, бухгалтерський та статистичний. Оперативний облік необхідний для виконання контролю за показниками роботи спортивної споруди. До форм оперативного обліку відносяться – журнали обліку відвідування спортивної споруди, книга медичного обслуговування спортивних заходів, графіки завантаження спортивної споруди. Бухгалтерський облік відображає склад фінансів, їх джерела. Цей облік використовується для господарських операцій і для контролю за виконанням колективом спортивної споруди планових завдань та комерційних операцій. Статистичний облік включає в себе перелік спортивних споруд, групуючи їх за видами, класами і потужностями. Ремонтні роботи на спортивних спорудах є поточні і капітальні. При капітальних ремонтах може здійснюватись реконструкція. Вона є однією із форм оновлення і пристосування до сучасності, яка широко застосовується в будівництві олімпійських комплексних споруд. Досвід показує, що більшість населення хотіли б мати спортивні споруди біля свого житла. При будівництві спортивних споруд керуються чисельністю населення і їх відстані до місць проживання. Згідно цього можна скласти оптимальну схему сітки спортивних споруд.

Правила використання спортивних споруд. Згідно нормативних положень Міністерства освіти і науки України існує певний перелік спортивних споруд обов'язковий для загальноосвітніх шкіл. Це комплексні спортивні майданчики (баскетбол, волейбол), гімнастичні площадки, пряма бігова доріжка — 135 м (шир. 7,5 м), замкнена бігова доріжка — 200 м (шир. 5 м), яма

для стрибків 6х2,75 м, футбольне поле 60х40 м, спортивний зал 36х18 м (900-1200 учнів). Спортивні бази закладів вищої освіти (ЗВО) проектується з врахуванням кількості студентів стаціонарного навчання 1-4 тис., 2-10 тис. Комплекс спортобудов будується таким чином, щоб ним могли користуватись студенти цілої групи. При кожному ЗВО будується зал для занять спортивними іграми 42х24 м, гімнастикою 36х18 м, коли число студентів 6 тис. і більше кількість цих залів збільшується. У вишах повинен бути зал для занять спецгруп. Для навчальних і секційних занять може бути побудований спортивний манеж 30х126 м з біговою доріжкою 200 м, плавальний басейн 50х25 м. До складу спортивних споруд вишів входить спортивна зона, яка включає відкриті площинні споруди, розміщені біля гуртожитків студентів і основних корпусів навчальних приміщень. Спортивна зона включає тренувальне футбольне поле 94 х 63, спортивні майданчики (кількість яких залежить від числа студентів: до 2 тис. студентів – гандбол 1, теніс 3, баскетбол 2, волейбол 3, гімнастика 4. Правила користування спортивними спорудами, приміщеннями та спортивними залами, які входять до складу територій ЗВО затверджуються керівниками вишів у відповідності до статей Закону України «Про фізичну культуру і спорт» з метою раціонального використання спортивних споруд, приміщень та спортивних залів.

Контрольні запитання:

1. Назвіть мету і завдання курсу.
2. Надайте історичні відомості про фізкультурно-спортивні споруди.
3. Розкрийте вплив олімпійського руху на розвиток будівництва спортивних об'єктів.
4. Надайте поняття про фізкультурно-спортивну споруду.
5. Розкрийте структурний склад та класифікацію фізкультурно-спортивних споруд.
6. Надайте характеристику правилам експлуатації спортивних споруд.

Рекомендовані джерела інформації: 1, 3, 5, 7 і 8.

ТЕМА 2. УТРИМАННЯ СПОРТИВНИХ СПОРУД, ОБЛАДНАННЯ ТА ІНВЕНТАРЮ

План:

1. Види огляду будівель споруд та обладнання.
2. Класифікації та періодичність оглядів.
3. Головні вимоги до утримування обладнання споруд та території.
4. Класифікація ремонтних робіт. Поточний ремонт. Капітальний ремонт.

Види огляду будівель споруд та обладнання. Технічне обстеження будівельних конструкцій, будівель та споруд передбачає комплекс заходів спрямованих на перевірку технічного стану, визначення технічного зношування та залишкового ресурсу будівель та конструкцій. За результатами технічного обстеження визначається можливість подальшої експлуатації споруд, реконструкції чи необхідність відновлення, посилення та ремонту. Робота з обстеження конструкцій, будівель та споруд полягає в отриманні даних, що характеризують дійсний технічний стан будівельних конструкцій з метою з'ясування можливості подальшої безпечної експлуатації. Результати проведеного обстеження оформляються у вигляді технічного висновку з описом та фотофіксацією дефектів, висновками та рекомендаціями щодо проведення ремонтних робіт.

Усі методи технічного обстеження, як і методи контролю у будівництві поділяються на дві групи: неруйнівні; з частковим руйнуванням тіла конструкції.

Основними методами при обстеженні будівель та споруд є такі методи:

Візуальний. Використовується для візуального визначення дефектів, застосовується на початковому етапі обстеження.

Ультразвуковий. Застосовується для визначення прихованих дефектів у матеріалах та конструкціях, контролю товщини металоконструкцій. Дозволяє визначити міцність бетону, глибину тріщини у бетоні або кам'яній кладці. Є

одним із основних методів контролю якості зварних з'єднань.

Електромагнітний. Застосовується для контролю деталей, виготовлених з електропровідних матеріалів. Він дозволяє виявляти поверхневі тріщини, порожнечі.

Георадіолокаційний. Застосовується для дослідження структури, товщини та прихованих дефектів фундаментів. Дозволяє визначити характеристики ґрунтів, наявність зсувних процесів у ґрунтах, основах доріг, водних басейнах.

Радіометричний. Застосовується для визначення щільності бетону, каменю та сипких матеріалів.

Нейтронний. Застосовується для визначення вологості будівельних матеріалів, контролю пористості..

Метод відриву зі сколюванням. Застосовуються для визначення міцності бетону.

Пневматичний. Застосовується визначення повітропроникності.

Нівелювання, теодолітна зйомка. Дозволяє визначити об'ємну деформацію будівлі, а також осідання фундаменту.

Класифікації та періодичність оглядів. Адміністрація спортивних споруд повинна мати паспорти або експлуатаційні документи на технологічне обладнання і засоби страхування, включно з інструкціями з безпечного монтажу й експлуатації спортивних снарядів. Щорічно перед початком спортивного сезону все спортивне обладнання й інвентар, засоби страхування інспектують спеціальна комісія і представники територіальних органів санепіднагляду, одночасно проводячи випробування на ефективність і безпечність експлуатації. Конструкції й вузли спортивних снарядів зазнають повного технічного огляду (зовнішній огляд і випробування пробним навантаженням) один раз на 3 роки і часткового – раз на рік перед початком спортивного сезону. Динамічні випробування проводять дворазовим підніманням та опусканням вантажу з перевіркою дії всіх механізмів. Пробне навантаження здійснюється за допомогою завчасно зважених мішків із піском або інших вимірюваних вантажів. Тривалість фіксації вантажу – не менше від 5

ХВИЛИН.

Існує *три види огляду споруд*: *Загальний* – оглядається вся споруда в цілому, включаючи всі конструкції, інженерне обладнання, різні види оздоблення споруди, елементи зовнішнього благоустрою. *Частковий* – при якому оглядаються окремі частини споруди, наприклад: дах, перекриття, стіни, віконні блоки, підлоги, опалення і т.д. *Позачерговий* – проводиться після сильних дощів (злив), ураганних вітрів і сильних снігопадів, повеней і других явищ стихійного характеру, які наносять пошкодження окремим частинам споруди.

Загальний огляд спортспоруд проводять два рази в рік: весною і восени. Весняний огляд – проводиться після танення снігу, коли всі частини споруди звільняють від снігового покриву і стають доступні для огляду. При осінньому огляді визначаються об'єми робіт по ремонту споруди, які необхідно виконати в літній період. Осінній загальний огляд – проводиться перед опалювальним сезоном. Після огляду усуваються всі недоліки в трубопроводах опалення, тепломережах, бойлерних, обладнанні і т.п. Необхідно підготувати всі будівлі спортспоруд до роботи в зимовий період. Всі види оглядів спортспоруди проводяться комісією. Визначаються обсяги робіт і складаються дефектні акти.

Результати технічного огляду спортивних снарядів оформляють спеціальним актом, продубльованим у журналі технічного огляду, який зберігається у головного інженера спортивного комплексу.

Головні вимоги до утримування обладнання споруд та території. Термін експлуатації відкритих спортивних споруд-майданчиків і полів для спортивних ігор і ігор з м'ячем залежить від ряду факторів: кліматичних особливостей, гідрогеологічних особливостей місцевості, ремонту – капітального і поточного, санітарних і святкових днів. Розміри всіх спортивних майданчиків і полів визначаються на основі нормативних документів, умов та правил змагань. При цьому слід враховувати присутність обов'язкової зони безпеки по периметру. Майданчики і поля можуть розташовуватися окремо або блокуватися між собою. Бувають також майданчики комбіновані і універсальні.

Кожна спортивна споруда в залежності від видів спорту повинна мати комплекс спортивного і господарського знаряддя і інвентарю згідно з діючим «табелем». Довговічність спортивного знаряддя, інвентарю та іншого обладнання і можливість його довгострокового використання залежить від правильної підготовки його до експлуатації постійного догляду і умов зберігання. Для зберігання інвентарю обладнують інвентарні приміщення. Обладнання і спортивний інвентар повинні відповідати правилам занять і змагань із видів спорту.

Основна гігієнічна вимога до спортивного інвентарю – травмобезпечність. Для профілактики спортивного травматизму потрібний своєчасний і якісний контроль стану технологічних пристроїв, кріплень спортивних снарядів, засобів страхівки і різних захисних пристроїв. Санітарно-гігієнічні заходи з охорони праці на заняттях фізичними вправами і спортом в умовах спортивних споруд проводить адміністрація спортивного об'єкта спільно з представниками територіального санепіднагляду.

Поточний огляд спортивних снарядів і засобів страхування перед кожним заняттям, тренуванням проводить викладач, тренер, який при виявленні певних, несправностей, деформацій чи тріщин зобов'язаний заборонити тренуватися на цьому снаряді до їх усунення (виправлення чи заміни деталей).

У багатьох видах спорту (бокс, фехтування, хокей, футбол та ін.) застосовують різні захисні пристрої-наколінники, налікотники, голіностопники, напульсники, долонні накладки, що виготовляються з різних матеріалів (трикотаж, шкіра) і запобігають надмірним навантаженням на суглоби і сухожилля, шкіру долонь. Для попередження травм пахових ділянок і попереку при підніманні вантажів і натужуваннях застосовуються бандажі, для захисту промежини – захисні раковини. Для попередження плоскостопості ковзанярі, фігуристи, хокеїсти застосовують супінатори – ортопедичні устілки. Хокеїсти захищають голову легким і надійним шоломом, який не зменшує поле зору, не погіршує слух. Велосипедисти, авто- й мотогогонщики для уникнення травм голови при падінні використовують різних конструкцій шоломи (велешоломи,

шоломи-каски тощо). Для попередження травм призначено і спорядження боксера: від випадкових ударів нижче від пояса надівається спеціальний бандаж, від пошкоджень зубів – назубник (кала). Капи індивідуальні й після використання ретельно миються й дезінфікуються, зберігаються в алюмінієвих чи пластмасових контейнерах із вологою губкою, що попереджає надмірне висихання. Боксерські рукавиці після тренувань просушують і зберігають у висячому положенні, їх внутрішня поверхня повинна періодично протиратися розчином, що дезінфікує.

Характер озеленення спортивних споруд та їх інтер'єрів. Зелені насадження знижують забрудненість повітря спортивних споруд на 40-60% улітку і 10-15% – узимку, захищають їх від вітру. У відповідності до гігієнічних норм і правил ширина зелених насаджень за периметром земельної ділянки повинна бути не менше від 10 м. При цьому застосовуються види дерев і кущів із добрими пилозахисними властивостями.

Класифікація ремонтних робіт. Поточний ремонт. Капітальний ремонт. За характером і об'ємом розрізняють капітальний і поточний ремонти. Кожен з них передбачають свої особливості, нюанси, техніку виконання, підготовчий процес та інші фактори.

Саме поняття ремонтних робіт спортивної споруди означає зміну, перепланування, реставрацію, поліпшення технічного стану. До цієї категорії можна віднести: фарбування; оздоблення; поклейка шпалер; будь-які сантехнічні роботи; заміна електропроводки; заміна каналізаційних труб або їх реставрація; заміна вікон і дверей і т. п. Жоден ремонт не обходиться без підготовчих робіт. У підготовчий процес входять такі кроки: підбір матеріалів та обладнання для проведення ремонтних робіт, планування та організація поетапного ходу заходу, наймання робочої сили (планування особистого часу, якщо ремонт виконується самостійно), проектування, закладка системи вентиляції та інше.

Поточний ремонт – виконання спектру робіт, які попереджають можливу поломку, пов'язані із заміною всіх або окремих конструктивних елементів і

вузлів споруди або устаткування чи знаряддя. відновлення зношених об'єктів, обробка будь-якої частини для поліпшення.

Під *поточним ремонтом* розуміється усунення малих несправностей і пошкоджень, які негативно позначаються на зовнішньому вигляді або тягнуть небезпеку складної поломки. Під час поточного ремонту оновлюються окремі елементи, а також проводяться роботи по підтримці основних засобів у відповідному санітарно-гігієнічному плані.

Поточний ремонт проводиться систематично і своєчасно. Між капітальними ремонтами. Поточний ремонт проводиться з періодичністю один раз на рік. Роботи по поточному ремонту поділяються на поточний профілактичний ремонт і поточний непередбачений ремонт. Під час поточного профілактичного ремонту здійснюються роботи, за допомогою яких відбувається покращення стану приміщення, не використовуючи заміну обробки і інженерного обладнання. Складається графік, в якому передбачені всі роботи сезонної підготовки споруди і передбачено вихід із ладу окремих елементів спортивної споруди, спортивного знаряддя, інвентарю. До графіку обов'язково включається план роботи по підтримці належних санітарно-гігієнічних вимог на спортивних спорудах. Це такі процеси: зміна відтінку стін, стелі, проклейка нових шпалер, частковий ремонт плінтусів, наличників, вікон, дверей. Також сюди можна віднести шліфування і покриття лаком, дрібні роботи з сантехнічним і опалювальним обладнанням, сервісне обслуговування систем в будинку. До поточного непередбаченого ремонту належать роботи по відновленню конструкцій або окремих елементів спортивних споруд, зруйнованих у результаті зміни погодних умов або стихійного лиха.

Капітальний ремонт – сукупність ремонтних і будівельних заходів, які спрямовані на зміну вже існуючого об'єкта. При проведенні капремонту виконуються всебічні роботи з демонтажу та встановлення нових систем опалення, сантехніки та інших елементів. Є два види капітального ремонту : комплексний і вибіркового. Варто відзначити, що проведення капремонту передбачає збереження функціонального призначення, зміни і поліпшення

стосуються тільки якісних характеристик. Мета такого виду ремонту – усунути існуючі дефекти зношених об'єктів, провести зміну необхідних складових або посилити естетичні властивості і функціонал. Капітальний ремонт вимагає значних фінансових витрат, тому розробляється кошторисно-технічна документація проектною організацією, вона узгоджується і затверджується до початку капітального ремонту і вчасно передається до ремонтно-будівельної організації.

Контрольні запитання:

1. Назвіть види огляду будівель споруд та обладнання.
2. Розкрийте головні вимоги до утримування обладнання споруд та території.
4. Класифікація ремонтних робіт.
5. Розкрийте поняття поточний ремонт та види його робіт.
6. Розкрийте поняття капітальний ремонт та види його робіт.

Рекомендовані джерела інформації: 1,3, 5, 7 і 8.

ТЕМА 3. ОХОРОНА ПРАЦІ І ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ

План:

1. Інструктаж, навчання і розробка інструкцій з охорони праці.
2. Правила розслідування і обліку нещасних випадків.
3. Функціональні обов'язки працівників спортивних споруд.

Інструктаж, навчання і розробка інструкцій з охорони праці. При будівництві спортивних об'єктів потрібно враховувати вимоги спортивної педагогіки (фізкультурно-спортивні споруди, перш за все, повинні відповідати вимогам навчально-тренувального процесу, специфіці рухової діяльності, особливостям проведення занять з населенням різних категорій, від спортсменів до інвалідів, вимогам правил змагань). Кожна спортивна споруда повинна мати спеціальні системи вентиляції, опалення, освітлення, акустики окремих конструкцій і частин будівлі. Також велике значення мають такі проблеми, як під'їзні шляхи до спортивної споруди, наявність місць харчування, індивідуальних пластикових сидінь, а також накриття над трибунами для глядачів.

Інструкції з охорони праці є важливим нормативно-правовим актом, який регламентує безпечне виконання робіт та поведінку працівників. Виконання вимог інструкцій з охорони праці є обов'язковою вимогою, закріпленою ст. 14 Закону України «Про охорону праці». Роботодавець несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог, працівник зобов'язаний знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, правила поведінки з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту. Інструкції з охорони праці розробляються за професіями та видами робіт.

Для організації розробки інструкцій з охорони праці роботодавець видає відповідний наказ, у якому визначає відповідальних осіб та терміни розробки,

узгодження та введення в дію, а також призначає відповідального за методичне керівництво розробкою інструкцій.

Обґрунтування позиції. Спочатку спеціаліст з охорони праці за участю керівників підрозділів та служб розробляє перелік інструкцій з охорони праці. Розроблений перелік надають на затвердження роботодавцю. Необхідні інструкції розробляються безпосередніми керівниками робіт, які є відповідальними за своєчасне їх виконання. Здійснення систематичного контролю за своєчасним розробленням нових і відповідністю діючих інструкцій вимогам законодавства, їх періодичним переглядом та своєчасним внесенням змін і доповнень до них, надання відповідної методичної допомоги розробникам та організаціям забезпечення їх текстами нормативно-правових актів з охорони праці, стандартів та інших нормативно-технічних та організаційно-методичних документів з охорони праці покладаються роботодавцем на службу охорони праці підприємства, закладу вищої освіти (далі ЗВО).

Розділи, з яких повинна складатися інструкція:

Загальні положення

Вимоги безпеки перед початком роботи

Вимоги безпеки під час роботи

Вимоги безпеки по закінченні роботи

Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

На початку роботи над розробкою інструкції потрібно визначити:

вимоги до віку та статі працівника (якщо є обмеження за законом на використання праці жінок чи неповнолітніх);

вимоги до освіти та підготовки працівника відповідно до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників;

підпорядкованість працівника – кому підпорядковується безпосередньо, кому підпорядковується в оперативному порядку. Хто буде в підпорядкуванні в цього працівника;

постійне та/або тимчасові робочі місця працівника;

перелік робіт, які виконує працівник, які з них є роботами з підвищеною небезпекою;

на якому обладнанні працює працівник;

який інструмент, пристрої та пристосування використовує працівник під час роботи;

які шкідливі та небезпечні чинники впливають на працівника (визначаємо за матеріалами атестації робочого місця за умовами праці та оцінки ризиків);

які засоби колективного захисту мають бути на робочому місці для захисту від впливу небезпечних та шкідливих виробничих факторів;

які засоби індивідуального захисту потрібно використовувати працівнику під час виконання визначених робіт за наявних умов праці;

які відхилення від нормальної роботи обладнання, нормального технологічного процесу, аварійні ситуації можливі;

які нещасні випадки та профзахворювання найбільш імовірні під час виконання робіт за цією професією, або цими видами робіт;

Усі ці питання будуть основою вашої інструкції з охорони праці.

Планово інструкції потрібно переглядати та оновлювати: для робіт з підвищеною небезпекою або там, де є потреба у професійному доборі – не рідше ніж раз на три роки; для всіх інших робіт – не рідше ніж раз на п'ять років.

Позаплановий перегляд інструкцій відповідно до р. VI Положення про розробку інструкцій з охорони праці відбувається в разі змін у законодавстві, настання нещасного випадку (якщо є така потреба), змін умов праці та іншого.

Правила розслідування і обліку нещасних випадків. Процедура проведення розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві визначається «Порядком розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві», який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 р. № 337 (далі Порядок розслідування). Перелік обставин, за яких настає страховий випадок, визначається Кабінетом Міністрів України. Такий

перелік наведений у Порядку розслідування. В окремих випадках, за наявності підстав, Фонд соціального страхування від нещасних випадків може визнати страховим нещасний випадок, що стався за обставин, не визначених зазначеним Порядком розслідування.

Правовою основою розслідування нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві є Конституція України (ст.43.«Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці»), необхідність розслідування і обов'язки роботодавця щодо проведення розслідування, і аварій визначається положеннями Закону України «Про охорону праці» (стаття 22. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій «Роботодавець повинен організовувати розслідування та вести облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій»; стаття 23. Інформація та звітність про стан охорони праці. «Роботодавець зобов'язаний інформувати працівників або осіб, уповноважених на здійснення громадського контролю за дотриманням вимог нормативно-правових актів з охорони праці) та Фонд соціального страхування України про стан охорони праці, причину аварій, нещасних випадків і професійних захворювань і про заходи, яких вжито для їх усунення та для забезпечення на підприємстві умов і безпеки праці на рівні нормативних вимог». Окремі положення щодо проведення розслідування та обліку нещасних випадків та професійних захворювань визначені Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».

За ступенем тяжкості наслідки нещасних випадків поділяють на: легкі (з тимчасовою втратою працездатності), тяжкі (з повною або частковою тривалою чи постійною втратою працездатності) та смертельні.

Нещасний випадок – це обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактору чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю або настала смерть.

До професійного захворювання належить захворювання, що виникло внаслідок професійної діяльності працівника та зумовлюється виключно або переважно впливом шкідливих речовин і певних видів робіт та інших факторів, пов'язаних з роботою.

Травма – порушення анатомічної функції тканин або органів людини, спричинене зовнішньою дією або впливом зовнішнього фактору. *Розрізняють наступні види травм:* – легкі, без втрати працездатності; – середньої тяжкості, з втратою працездатності понад 24 години; – важкі, які вимагають госпіталізації постраждалого; – травми зі смертельним випадком. До тяжких травм, які не вимагають госпіталізації, відносять також вивихи суглобів, пошкодження м'язів та зв'язкового апарату.

Порядок дій викладача (вчителя, тренера) у випадку, якщо учень у ході навчального процесу отримав травму: – надати першу медичну допомогу; – доставити потерпілого до лікувальної установи; – негайно повідомити про нещасний випадок керівника установи. Батькам потерпілого про нещасний випадок повідомляє адміністрація навчального закладу; – зберегти обстановку на місці у тому стані, в якому вона була на момент події (якщо це не загрожує життю і здоров'ю тих, хто там перебуває, і не призведе до більш тяжких наслідків); – при необхідності, взяти участь у розслідуванні нещасного випадку.

Розслідуванню підлягають нещасні випадки, що сталися: – під час проведення навчальних занять та у перерві між ними, відповідно до навчальних, виробничих і наукових планів та розкладу занять; – під час прямування на заняття з одного корпусу навчального закладу до іншого пішки чи на транспорті, якщо це визначено навчальними, виробничими і науковими планами та розкладом занять; – під час проведення позакласних, позашкільних та інших заходів. Також заходів у вихідні, святкові та канікулярні дні, якщо вони здійснюються під безпосереднім керівництвом працівника навчального закладу або іншої особи, яка призначена наказом керівника навчального закладу за його згодою під час проведення спортивних змагань, тренувань, оздоровчих заходів, екскурсій, походів, експедицій, організованих навчальним

закладом у встановленому порядку.

Порядок розслідування нещасних випадків на виробництві відповідно до Кодексу законів про працю України та Закону України «Про охорону праці» відповідальність за правильну організацію розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві покладається на роботодавця. Територіальним органом Держпраці утворюється комісія із спеціального розслідування, яка зобов'язана: провести засідання, на якому розглянути інформацію про нещасний випадок; обстежити місце, в якому стався нещасний випадок (за можливості), та скласти відповідний протокол.

Відповідно до статті 49 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», Положення про Міністерство молоді та спорту України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 220, методичних рекомендацій щодо формування кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 16 грудня 2011 р. N 547/1438, з метою забезпечення формування і здійснення послідовної державної гуманітарної політики, визначення нормативів кадрового забезпечення сфери фізичної культури і спорту затверджений довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників спортивних споруд затверджений розділ «Спортивна діяльність», до якого включено кваліфікаційні характеристики професій керівників, професіоналів, фахівців та робітників, які є суто специфічними для спортивної галузі.

Функціональні обов'язки працівників спортивних споруд. Експлуатація фізкультурно-спортивних споруд – це перш за все забезпечення безпеки під час проведення навчально-тренувальних занять. Відповідно до підготовки і проведення занять з різних видів спорту вона має свої специфічні особливості. Основний обов'язок роботи педагогічних колективів у цьому напрямі передбачає: – контроль за дотриманням вимог по охороні праці; – підписання колективних угод з цього питання; – звіти керівництва про стан охорони праці та виробничої санітарії. Заходи з охорони праці і техніки безпеки мають такі

розділи: вентиляція, виробнича санітарія, норми проектування і будівництва основних і допоміжних спортивних споруд, пропаганда техніки безпеки.

Техніка безпеки це: – заходи, спрямовані на забезпечення безпеки проведення навчально-тренувальних занять та змагань; – дотримання правил розташування навчального обладнання і використання спортивного інвентарю; – визначення зон безпеки, наявність попереджувальних огорож; – дотримання правил користування усіма видами електроапаратури, допоміжними приборами та інструментами (тренажери); – забезпечення усіх видів механічних робіт, що виконуються на спортивних базах та в приміщеннях для занять фізичною культурою і спортом. Чітка організація праці викладача, вчителя, тренера та здобувачів освіти багато в чому залежить від знання ними правил і норм охорони праці. Для виховання свідомого відношення до чіткої організації праці, засвоєння безпечних методів і прийомів роботи під час виконання рухових дій, адміністрація всіх закладів, що дає можливість займатися фізичною культурою і спортом, проводить для педагогів, організаторів, а також для всіх здобувачів освіти, інструктаж-навчання про норми і правила охорони праці, техніку безпеки та про виробничу санітарію. Навчання відбувається у вигляді ввідного інструктажу (перед прийомом на роботу і початком проведення занять, безпосередньо на місці проведення занять), повсякденного та періодичного інструктажу та ін. Учитель фізичної культури або особа, що проводить заняття з фізичного виховання несе пряму відповідальність за охорону життя і здоров'я учнів і зобов'язані: – перед початком занять провести ретельний огляд місця проведення занять, переконатися у справності спортивного інвентарю, надійності установки і закріплення обладнання відповідно до санітарно-гігієнічних вимог; – інструктувати школярів про порядок, послідовність та заходи безпеки при виконанні фізичних вправ; – навчати школярів безпечному виконанню фізичних вправ та стежити за дотриманням заходів безпеки, при цьому строго дотримуватися принципів доступності та послідовності навчання; – за результатами медичних оглядів взнати про рівень фізичної підготовленості

та функціональні можливості кожного учня; – при необхідності забезпечувати учням страховку; – при появі в учня ознак втоми або при скарзі на нездужання і погане самопочуття негайно направляти його до лікаря; – після закінчення занять ретельно оглядати місце проведення занять й усунути виявлені недоліки.

Види і порядок проведення інструктажів для здобувачів освіти. Фахівець з фізичної культури та спорту, який проводить заняття з фізичної культури і спорту, відповідно до «Положення про організацію охорони праці і розслідування нещасних випадків у навчально-виховних закладах», несе відповідальність за безпечне проведення навчання та охорону життя і здоров'я учнів. З цією метою вчитель проводить навчання з безпеки у формі інструктажів.

Первинний інструктаж. Інструктаж з правил безпеки під час проведення навчальних занять у спортивному залі, проводиться на першому занятті. Запис про проведення первинного інструктажу робиться в окремому журналі реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності, що зберігається у спортзалі. Рекомендована форма журналу наведена в додатку 2 наказу МОіНУ №563.

Особи, які інструктуються, розписуються в журналі, *Первинний (тематичний) інструктаж.* Інструктаж з правил безпеки під час проведення навчальних занять (спортивні ігри, легка атлетика, гімнастика тощо) проводиться перед початком кожного варіативного модулю, кожного уроку з фізичної культури. Запис про проведення первинного (тематичного) інструктажу робиться у журналі обліку навчальних занять на сторінці предмета в розділі про запис змісту уроку. Особи, які інструктуються, не розписуються про такий інструктаж. *Позаплановий інструктаж* проводиться з учнями у разі порушення ними вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що може призвести чи призвело до травм, при зміні умов виконання навчальних завдань, у разі нещасних випадків в навчальному закладі. Реєстрація позапланового інструктажу проводиться в журналі реєстрації інструктажів (додаток 2 наказу МОіНУ №563). *Первинний інструктаж під час проведення позакласних і позашкільних занять з фізкультури і спорту.* Інструктаж з правил безпеки під

час проведення позакласних і позашкільних занять фіксується в журналі встановленого зразка. Особи, які інструктуються, розписуються в журналі, *Цільовий інструктаж* проводиться з учнями навчального закладу у разі організації позанавчальних заходів (туристичні походи, спортивні змагання тощо). Реєстрація проведення цільового інструктажу здійснюється у журналі реєстрації інструктажів (додаток 2 наказу МОіНУ №563). Обов'язково вказується причина проведення цільового інструктажу (назва заходу, дата та номер наказу про його проведення).

Контрольні запитання:

1. Чим обумовлюється необхідність проведення розслідування нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві?
2. Яка мета і які завдання проведення розслідування нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві?
3. Назвіть законодавчі акти та визначте їх положення, які складають нормативно-правову основу проведення розслідування нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві?
4. В чому полягають обов'язки роботодавця стосовно розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій згідно Закону України «Про охорону праці»?
5. Для створення функціональних обов'язків працівників спортивних споруд на які нормативні документи потрібно спиратися.

Рекомендовані джерела інформації: 2, 3, 5,6, 7 і 8.

ТЕМА 4. ОРГАНІЗАЦІЯ СПОРТИВНО-МАСОВИХ ЗАХОДІВ НА СПОРТИВНИХ СПОРУДАХ

План:

1. Керівництво, сценарій, розподіл обов'язків при організації спортивно-масових заходів.
2. Технічна заявка – як головний документ в роботі інженерно технічної служби при проведенні спортивних свят.
3. Вимоги та правила до організаторів спортивно – масових заходів при роботі з різними категоріями населення з фізичної культури та спорту.

Керівництво, сценарій, розподіл обов'язків при організації спортивно-масових заходів. Масові фізкультурно-спортивні заходи займають важливе місце в системі організації здорового способу життя населення України. Вони є методом залучення широких мас населення занять фізичною культурою й спортом, реабілітації організму, підвищення фізичної підготовленості, виховання необхідних рухових навичок і вмінь, сприяють підвищенню мотивації до занять фізичною культурою й спортом. Спортивно-масові заходи – це змагальна ігрова діяльність, учасники якої з урахуванням їх віку, статі, підготовленості мають приблизно рівні можливості досягти перемоги в доступних їм вправах. Фізкультурно-оздоровчих масові заходи поєднують у своєму змісті не тільки спортивні змагання з метою перевірки навичок і вмінь, набутих у процесі занять фізичними вправами, але й з метою організації активного оздоровчого відпочинку, релаксації та реабілітації.

Для організації масового фізкультурно-спортивного заходу необхідно завчасно створити підготовчу комісію. До неї входять працівники управлінь та відомств фізичної культури і спорту, керівники ЗВО, викладачі, тренери, представники культури і тих організацій, які можуть бути корисні в підготовці, проведенні та забезпеченні змагань, атракціонів і розваг. Для впорядкування роботи комісії складається план підготовки заходу із урахуванням його мети,

особливостей передбачуваних учасників, змісту змагальних вправ, об'єктивних умов і можливостей організаторів. План передбачає конкретизацію змісту роботи, терміну виконання, визначення відповідальних та відомості про організації, учасників, суддів, задіяних у заході. У плані бажано передбачити наступні питання. 1. Розробка положення про спортивно-масовий захід та кошторису витрат. 2. Розробка сценарію (розгорнутого плану проведення), враховуючи церемонії відкриття, проведення, закриття, нагородження, використання символіки, гімну, музичного супроводу та ін. 3. Підбір, затвердження, інструктаж безпосередніх організаторів, технічних керівників, суддів, членів журі. 4. Підготовка, місць проведення змагань, реклама, оформлення засобами наочної агітації й пропаганди, маркування трас, ігрових майданчиків, установка покажчиків, огороження й т.д. 5. Підготовка устаткування, інвентарю, спорядження (у тому числі суддівського), придбання призов, підготовка грамот, протоколів і т.д. 6. Виготовлення засобів наочної агітації, складання коментаторських текстів, афіш, оголошень, бланків «експрес-інформації» і т.п. 7. Організація медичного забезпечення, підбір лікарів, придбання медичних препаратів. У разі проведення заходу не на типових спортивних спорудах, а з виїздом за місто, в плані підготовки змагання повинен бути додатковий медичний пункт. 8. Організація транспортного медичного й побутового обслуговування. У цьому пункті необхідно передбачити порядок забезпечення учасників і суддів транспортом, підготовку тимчасових укриттів від дощу, забезпечення питною водою. У деяких випадках варто передбачити спорудження тимчасової роздягальні, організацію харчування, прокату спортивного інвентарю й ін.

Положення – головний управлінський документ, на підставі якого здійснюється підготовка й безпосереднє проведення заходу і відповідальні по розділах роботи. Положення визначає сутність, зміст і порядок змагальної діяльності, регламентує відносини між організаторами, судьями й учасниками. У зв'язку із цим положення необхідно складати гранично чітко, щоб повністю виключити різне тлумачення тих або інших його пунктів. У ньому потрібно

передбачити конкретні найбільш важливим ситуації, які можуть виникнути в ході проведення змагань.

Технічна заявка – як головний документ в роботі інженерно технічної служби при проведенні спортивних свят. *Технічна заявка* – як головний документ в роботі інженерно-технічної служби при проведенні спортивних свят, включає у себе вимоги до своєчасної підготовки спортивного майданчика, до налаштування і підтримки спортивного обладнання, перевірки роботи аудіовізуальних систем, освітлення та інших технічних аспектів заходу, технічне забезпечення церемонії відкриття та закриття, а також усунення будь-яких технічних несправностей, які можуть виникнути під час свят та змагань. Інженерно-технічний персонал має свою роль і відповідальність, злагоджена робота – успішне проведенню спортивних заходів. Ефективна координація, чіткий розподіл обов'язків і належна підготовка персоналу повинні забезпечити високу якість змагань.

Вимоги та правила до організаторів спортивно – масових заходів при роботі з різними категоріями населення з фізичної культури та спорту. Під час організації спортивних змагань ефективна координація роботи персоналу є ключовою для успішного проведення заходу, забезпечення комфорту учасників і глядачів, а також для підтримки безпеки.

Організаційний комітет (оргкомітет) відповідає за загальне планування та управління подією, зокрема, за фінансове та матеріальне забезпечення, підбір персоналу та контроль за виконанням завдань. Організатори заходу координують діяльність різних команд, відслідковують, щоб усі підготовчі процеси відбувалися за графіком, і приймають рішення під час змагань, відповідають за взаємодію з медіа, спонсорами та іншими партнерами. Офіційні особи здійснюють контроль за виконанням регламенту, слідкують за дотриманням часових рамок, а також вирішують спільні моменти та розглядають звернення.

Судді є відповідальними за об'єктивне та справедливе оцінювання виступів спортсменів, дотримання правил і фіксації результатів. Для цього вони

повинні мати високу кваліфікацію, знати правила змагань і бути неупередженими.

Медичний персонал повинен бути готовим надати першу допомогу при травмах або нещасних випадках, а також проводити огляди спортсменів, щоб переконатися в їх готовності до змагань. Медичні бригади працюють на місці проведення заходу і часто мають спеціалізоване обладнання для надання швидкої допомоги.

Персонал, який працює з глядачами, забезпечує організацію входу і виходу глядачів, надання інформації, забезпечення комфорту та дотримання порядку на трибунах. Також цей персонал може допомогти з розсадкою, а також відповідати за безпеку і підтримання громадського порядку.

До основних документів які є рішенням спортивних змагань та спортивних заходів відносяться:

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (додаток 1).
2. Календар змагань.
3. Положення про підготовку спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів.
4. Положення про медичне забезпечення спортивно-масових заходів.
5. Інструкція про медичне забезпечення спортивно-масових заходів
6. Вимоги до змісту положення (регламенту) про офіційні фізкультурно-оздоровчі заходи або спортивні змагання.
7. Регламент змагань.
8. План підготовки та проведення змагань.
9. Акт прийому головним суддею місця змагань.
10. Список суддів на змаганнях.
11. Протокол засідання мандатної комісії.
12. Звіт головного судді.

Контрольні запитання:

1. Назвіть вимоги та надайте план підготовки заходу на спортивній споруді?
2. Які вимоги включає в себе технічна заявка при проведенні спортивних свят?
3. Назвіть законодавчі акти та визначте їх положення, які складають нормативно-правову основу проведення розслідування нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві?
4. В чому полягають обов'язки організаторів та різних служб спортивно – масових заходів?
5. Назвіть основні документи, які є рішенням спортивних змагань та спортивних заходів.

Рекомендовані джерела інформації: 1, 3, 5, 6, 7 і 8.

ТЕМА 5. ПЛАВАЛЬНІ БАСЕЙНИ. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ШТАТУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЯ ІНЖЕНЕРНОГО ОБЛАДНАННЯ

План:

1. Режим роботи басейнів, правила користуванням, службові обов'язки та графік роботи працівників.
2. Гігієнічні та екологічні норми повітря та води експлуатації басейнів. Водопідготовка.
3. Інженерне обладнання басейнів – технічна та технологічна експлуатація.

Режим роботи басейнів, правила користуванням, службові обов'язки та графік роботи працівників. *Плавальний басейн* – гідротехнічна споруда, призначена для занять водними видами спорту, такими як плавання, стрибки у воду, підводне плавання, водне поло, підводне регбі, синхронне плавання та інше.

Водні види спорту, в першу чергу плавання, – важлива спортивна дисципліна, і тому до будівництва споруд (басейнів) пред'явлено ряд специфічних спортивно-технологічних вимог, обумовлених правилами змагань. У зв'язку із цим спортивні басейни найчастіше не можуть повною мірою використовуватися для активного відпочинку, що й викликало розвиток будівництва басейнів оздоровчого призначення та аквапарків.

Басейни різного призначення за конструктивно-типологічною ознакою підрозділяються *на відкриті* (де ванна або ванни для плавання розміщені під відкритим небом), *криті* (з розміщенням ванн у спеціальних залах) і такі, що трансформуються (з рухливими конструкціями огороження ванного залу, які дозволяють за сприятливих погодних умов перетворювати криту ванну у відкриту). Ванни відкритих басейнів можуть обладнуватись на природних водоймах (річка, озеро, ставок, море), або бути повністю штучно побудованими. Для штучних відкритих басейнів важливим є можливість

підігріву води, що значно продовжує період експлуатації басейну в річному циклі, аж до цілорічного використання. Ці якості зробили даний тип басейну досить розповсюдженим і популярним в усьому світі. З погляду забезпечення стабільності використання найбільш доцільними є криті басейни. Однак, в інтересах економіки будівництва і рентабельності експлуатації басейнів, ефективно будувати комбінований тип басейну із критими й відкритими ваннами і розвиненим складом приміщень для обслуговування.

Басейни класифікуються за такими ознаками: 1. *За призначенням:* – спортивні басейни призначені для навчально-тренувальної роботи, проведення змагань, навчання дітей плаванню і для організованого оздоровчого плавання; – купальні басейни переслідують оздоровчі цілі, пов'язані з обслуговуванням неорганізованих разових відвідувачів; – навчальні басейни дитячих дошкільних споруд використовуються для прилучення до води, навчання плаванню, масового купання, а також для занять спортивних секцій і проведення змагань місцевого рівня; – змішані (комбіновані) басейни являють собою або об'єднання в одному комплексі – купальні й ванн для спортивного або навчального плавання, або включення в акваторію купального басейну ділянок для навчально- тренувальної роботи й навчання, головна мета яких – масове оздоровче купання й відпочинок людей. 2. *За характером експлуатації.* Всі басейни можна поділити на природні (влаштовуються на природніх водоймах) і штучні (наливні). Басейни на природніх водоймах являють собою як правило прості споруди, де на палях або понтонах покладені ходові містки, що вигороджують частину акваторії. Такий тип басейну є спорудою сезонного користування (із-за короткого літнього сезону, нестійкості метеорологічних умов, перешкод при проведенні змагань, що вкрай обмежує можливості їх експлуатації). Вони використовуються головним чином для масового купання, здачі фізкультурно-спортивних нормативів, навчання плаванню. Штучні (наливні) басейни мають безліч переваг у порівнянні з басейнами на природних водоймах. Насамперед вони мають більш високу санітарно-гігієнічну культуру і стабільність експлуатації, регламентуючи якість і температуру води. Крім

того, незалежність від погоди забезпечує їх цілорічну експлуатацію. 3. *За обладнанням:*

Відкритий басейн – споруда, основна ванна якого розташована на відкритому повітрі. По характеру експлуатації відкриті поділяються на сезонні і цілорічні. Ванни відкритих басейнів можуть бути розташовані на природних водоймах (річка, озеро, ставок, море). Цей вид відкритих басейнів відрізняється не комфортністю, вимагає щорічного ремонту місць для плавання, має обмежений час експлуатації (літній період). Все це призвело до майже повного припинення будівництва подібних споруд і заміні їх штучними відкритими басейнами, у яких є можливість підігріву води, що значно подовжує період його експлуатації.

Критий басейн – будівля, у якій ванна або кілька ванн розташовані в спеціальних залах. Цей тип басейну довговічний в порівнянні з басейнами на природних водоймах, а підтримка нормального їхнього технічного стану обходиться дешевше. Крім того, вони мають найбільш комфортні умови експлуатації і є більш безпечні для плаваючих. Комплексний басейн – включає стаціонарні відкриті й криті ванни, причому відкрита ванна може поєднувати спортивні й купальні функції. Цей тип басейну відрізняється численністю функціональних можливостей, гнучкістю експлуатації в різну пору року.

Басейн, що трансформується – передбачає рухомі конструкції огорожі залу, де знаходиться ванна, це дозволяє при сприятливих погодних умовах перетворювати криту ванну на відкриту. Мобільний басейн – споруда, яку можна переміщувати з однієї території на іншу: збірно-розбірні комплекси і перевізні ванни. Басейни можуть бути як широкопрофільним, так і спеціалізованим – басейн, який має вузьке, цілеспрямоване призначення: дитячий, стрибковий, купальний. 4. *За матеріалами виготовлення:* скловолоконні або композитні, бетонні, поліпропіленові, сталеві (каркасні). 5. *За способом забору і подачі води.*

Кожен заклад має свої індивідуальні та специфічні умови, тому інструкція/правила мають розроблятися для кожного басейну на підставі

конкретних умов. Інструкції користувачам у плавальному басейні повинні надаватися у видимій формі та з застосуванням вимог інклюзивності.

Інформація повинна містити інструкції з безпеки, зокрема інформаційний щит з матеріалами про запобігання нещасним випадкам на воді, прийоми рятування та надання до медичної допомоги потерпілим (із зазначенням осіб, які відповідають за безпеку на воді).

Крім того, інформація має містити: - Правила користування; - План басейну та прилеглих зон та глибину басейну, аварійні маршрути з урахуванням наявності босоніжних користувачів; - Безпекову та загальну інформацію з напрямками до туалетів та інших зон; - Температуру води та повітря, рівень рН та вільного хлору; - Необхідно підготувати набір правил, яких повинні дотримуватися користувачі, особливо гігієни перед купанням та плаванням у басейні. Користувачі повинні бути повідомлені про правила користування закладом принаймні за допомогою таблички, розміщеної біля входу в зону басейну або на рецепції для басейнів. Рекомендовано додаткові таблички чи заохочуючі плакати біля басейну.

Гігієнічні та екологічні норми повітря та води експлуатації басейнів. **Водопідготовка.**

Системою водопостачання називають комплекс інженерних споруд, машин і апаратів, які призначені для добування води з природних джерел, поліпшення її якості, зберігання, транспортування і подачі водоспоживачам. Вона складається із водоприймальних, водопідйомних, очисних, водонапірних і регулюючих споруд, магістральних водоводів і розподільних мереж, засобів автоматизації. Господарсько-питні системи водопостачання подають воду для пиття, приготування їжі і проведення санітарно-гігієнічних процедур. Вода в цій системі повинна бути питної якості. Виробничі водопроводи подають воду на технологічні цілі. Вимоги до якості води визначаються технологіями. Протипожежні системи водопостачання призначені для подачі води під час гасіння пожежі. Вода в протипожежних водопроводах може бути і не питної якості.

Басейн – динамічна структура, вода від джерела безперервно поступає у ванну і витікає через переливні жолоби. Такий принцип роботи дає можливість обмінювати воду у ванні і зберігати постійну глибину.

В басейні за добу вода обмінюється 3 рази, а у дитячому 4-5 раз.

Якість води повинна відповідати санітарним вимогам, які встановлені відповідною санітарною службою і є єдиними для всіх басейнів України. Воду басейна характеризують фізичними, хімічними і бактеріологічними показниками. Отже, вода повинна бути прозорою, без кольору і не містити завислих частинок. Не повинна пахнути аміаком, хлорними солями, азотною кислотою. Вода не повинна містити хвороботворних бактерій і грибків.

Для очистки води застосовують різноманітні методи:

При погіршенні якості води адміністрація закриває басейн, зливає воду з ванни і ванну докладно миють.

Подачу води у басейн здійснюють двома способами : протічним або рециркуляційним. При протічному способі вода у ванну не повертається і тому він не ефективний. При рециркуляційному способі вода бігає по колу, де відповідно очищається. Такий спосіб подачі води дорогий, але ефективніший, оскільки економить воду і тепло.

Біологічний показник якості води найбільш вразливий при експлуатації, так як в теплій воді прекрасні умови для розвитку мікроорганізмів і грибків. Для вирішення цієї проблеми застосовують дезінфекцію води : 1. Освітлюють воду із застосуванням коагулянтів 2. Фільтрують воду. 3. Дезінфікують (хлорування, озонування, аерація, опромінення бактерицидними лампами) Тривалість наповнення ванни – 24 год, а спуску – 12 год.

Температура води у ванні 26-30 (градусів), температура в залі – 26, роздягальня – 23, душова – 25, вологість 65%, швидкість руху повітря 0,15-0,2 м/сек. Обхідні доріжки і сидіння підігріваються до 31 (градуса). Освітлення басейнів не пряме, а відбите. Підігрів води у басейнах здійснюється міськими та районними котельнями і теплоелектроцентралями, можуть бути індивідуальні котельні. Найдешевший спосіб підігріву води є використання

геотермальних джерел, а також сонячної енергії. Вода у ніжних ванночках теж постійно змінюється.

Інженерне обладнання басейнів – технічна та технологічна експлуатація.

У ваннах усіх типів для підтримки постійного рівня води, видалення забрудненого верхнього шару води і гасіння хвиль, що виникають при плаванні, передбачаються переливні пристрої, а саме: скіммерний і переливний. Переливна система характеризується тим, що вода уходить через желоба, розташовані по периметру басейну у компенсаційний бак. Вода з бака забирається у фільтрувальну установку, очищується і поступає у басейн. При цьому бортики переливних жолобів також використовуються як поручні для відпочинку та навчальних вправ. У скіммерній системі вода забирається у фільтрувальну установку за допомогою спеціального насоса, через 47 спеціальні водозабірники (скіммери спеціальні вікна у стінах басейну), проходить через фільтр, очищується, проходить хімічну обробку і повертається у басейн. У процесі експлуатації до скіммеру можна підключати спеціальний пілосос для очищення чаші басейну.

Розмір і обладнання басейнів. Звичайний розмір ванн у плавальному басейні – 25 або 50 метрів, ширина від 11,4 м до 21 м залежно від кількості доріжок, їх звичайно буває від 5 до 10. Глибина від 1,2 м до 5 м залежно від призначення басейну, ширина доріжки від 2,25 м до 2,5 м. Усі доріжки відокремлюються одна від одної розділовими гірляндами із поплавків діаметром 5- 15 см. По центру кожної доріжки на дні, а також на торцях ванни робиться розмітка, для того, щоб плавцям легше було пливати без відхилень від прямолінійного курсу. Поперек ванни на відстані 5 м від початку й кінця, підвішуються два шнури із прапорцями, вони потрібні плавцям на спині – щоб бачити близькість стінки й підготуватися до повороту. На відстані 15 м від старту поперек басейну підвішується шнур, який падає на воду при фальстарті і зупиняє учасників. Перед кожною доріжкою на початку й в кінці басейну розташовані стартові тумбочки, при глибині води не менше 1,8 м. На тумбочках

є рукоятки, за які тримаються плавці на спині перед стартом. Ширина обхідних доріжок навколо ванн по поздовжніх сторонах повинна бути не менше 1,5 м, а у торцях зі стартовими тумбочками – не менше 3 м. У відкритих басейнах слід збільшити ширину обхідних доріжок в розрахунку на більш тривале перебування відвідувачів, для їх відпочинку. Мінімальна ширина доріжки відкритих басейнів – 2 м, інколи 4-5 м. Суттєвою складовою частиною спортивного басейну є зал (або майданчик) для підготовчих занять. Загальна фізична і спеціальна підготовка спортсменів входить до тренувального процесу, виходячи з чого для цієї підготовки в басейнах спортивного призначення, як правило, передбачаються спеціальні зали. У демонстраційних басейнах при наявності місць для глядачів повинно бути забезпечено повне розділення шляхів руху спортсменів і глядачів.

Дитячі басейни можуть бути будь-якої форми і зазвичай неглибокі.

Розміри басейну для водного поло. Розміри басейну для гри 30х20 метрів, для жіночих команд – 17х25 м. Мінімальна глибина басейну – 1,8 метра. Ворота у водному поло 3 м в ширину і 90 см у висоту. Середина поля позначається білою лінією. У п'яти метрах від межі поля проходить жовта лінія, з якої здійснюються спроби забити пенальті у випадку порушень. У двох метрах від воріт проходить червона лінія, що позначає зону, в яку не можуть запливати гравці нападаючої команди без м'яча. Всі лінії зазвичай позначаються поплавцями різного кольору, що розміщені вздовж межі басейну.

Пристрої для стрибків у воду. Трамплін – спеціальна пружна дошка довжиною 4,8 м і шириною 0,5 м, один кінець якої закріплений на бортику басейну. По всій довжині має покриття, що запобігає ковзанню. Встановлюється на висоті 1 або 3 м над рівнем води. Вишка – спорудження з кількома платформами на різних висотах: 1, 3, 5; 7,5 і 10 м. Ширина кожної платформи – 2 м, довжина – 6 м. Край виступає за край басейну не менше, ніж на 1,5 м. Глибина басейну 4,5 м також передбачено устрій для створення мерехтіння на поверхні води, щоб її гарно було видно стрибунам.

Основні гігієнічні вимоги до освітлення спортивних споруд. У спортивних

спорудах застосовуються природне і штучне освітлення. Воно повинно відповідати наступним гігієнічним вимогам: – бути достатнім за рівнем і рівномірністю, без відблисків; – спектр штучного освітлення має наближатися до денного світла; 9 – штучне освітлення повинно бути рівномірним, не блимати. Одиниця освітленості – люкс (лк) – освітленість 1 м² поверхні, на яку падає і рівномірно розподіляється світловий потік в 1 люмен (одиниця світлового потоку). Пряме природне освітлення повинні мати спортивні зали, басейни, криті ковзанки, кабінети лікаря, службові приміщення. Основний показник реального рівня природного освітлення спортивних споруд – коефіцієнт природного освітлення; це відношення освітленості спортивних споруд у конкретній точці до рівня зовнішнього освітлення, виражений у відсотках.

Контрольні запитання:

1. Надайте поняття плавальному басейну. Назвіть класифікацію.
3. Назвіть гігієнічні та екологічні норми повітря та води експлуатації басейнів.
4. Назвіть основні гігієнічні вимоги до освітлення спортивних споруд.
5. Які методи застосовують для очистки води.
6. Надайте характеристику системі водопостачання басейну.

Рекомендовані джерела інформації: 1,3, 5, 7 і 8.

ТЕМА 6. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ДЕРЖАВНІ ДОКУМЕНТИ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ СПОРТИВНИХ СПОРУД, ІНЖЕНЕРНОГО ТА СПОРТИВНОГО ОБЛАДНАННЯ, ІНВЕНТАРЮ

План:

1. Нормативно-правові акти та державні документи з експлуатації спортивних споруд, інженерного та спортивного обладнання, інвентарю.

Нормативно-правові акти та державні документи з експлуатації спортивних споруд, інженерного та спортивного обладнання, інвентарю.

Правовстановлюючі документи (документи, в яких зазначено хто є власником спортивної споруди, та які дають можливість визначити право власності юридичної особи, яка вносить інформацію на об'єкт внесення).

Правовстановлюючими документами на спортспоруду є – свідоцтво про право власності, технічний паспорт спортивної споруди, витяг з рішення ради про передачу споруди у власність громаді, облікова картка, витяг з державного реєстру речових прав на нерухоме майно та інші.

Спортивна споруда відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорту», – це нерухоме майно, призначене для занять фізичною культурою і спортом.

Сюди відносяться спортивні майданчики та зали для різної рухової активності. Наприклад, майданчики для ігрових видів спорту (футбольне поле, баскетбольний та інші майданчики), комплексні спортивні зали, басейни, зали для занять різними видами спорту (легка атлетика, теніс та інші). Спортивний зал в загальноосвітній школі також відноситься до спортивної споруди та підлягає реєстрації.

Спортивний інвентар (турніки, бруси та інше) не є об'єктом обліку в реєстрі.

Окрема спортивна споруда – це споруда, яка має у своєму складі один об'єкт (наприклад , футбольне поле, тир, спортивна зала, басейн) та належить

одному власнику.

Комплексна спортивна споруда – це сукупність декількох спортивних об'єктів (майданчики, площадки та інше), що знаходяться за однією адресою та належать одному власнику. Деякі зали, приміщення або майданчики комплексної спортивної споруди можуть мати різні адреси. В такому випадку ми реєструємо кожний об'єкт цієї спортивної споруди окремо, але тип споруди зазначаємо як «комплексна». Відповідно – на кожну адресу окрема заявка.

Будівельний паспорт забудови земельної ділянки (далі – *будівельний паспорт*) визначає комплекс містобудівних та архітектурних вимог до розміщення і будівництва спорспоруди.

Будівельний паспорт складається із :

- 1) акту обстеження земельної ділянки;
- 2) схеми земельної ділянки;
- 3) копії плану земельної ділянки;
- 4) архітектурно-планувального завдання;
- 5) довідки про технічні умови пов'язані з можливістю підключення до інженерних комунікацій.

Кожна спортивна споруда має свій паспорт. *Технічний паспорт спортивних споруд* – це юридичний документ, що визначає характер і стан спортивної споруди, характеризує виробничу потужність, технічний стан і дає право на встановлення категорії та класу для затвердження статуту, відкриття фінансових рахунків, отримання лімітів та матеріально-технічного постачання, та інші операції, пов'язані з експлуатацією, фінансово-господарською діяльністю. Паспорт спортивної споруди включає 7 розділів, в яких містяться наступні відомості: – адреса, кому підпорядкована, коли введена в експлуатацію, балансова ціна, загальна площа земельної території, відомості про проектну документацію, характер тепло та водопостачання, вид каналізації, система вентиляції, вид електропостачання і радіофікація; – відомості про основні споруди, приміщення, їх кількість, розмір, пропускну спроможність, освітлення, покриття, дренаж; – відомості про допоміжні споруди, приміщення,

їх кількість, площа; відомості про житлові приміщення та інші будови, що входять до спортивної споруди, їх склад; – відображає характер споруд, які призначені для глядачів (трибуни, гардероби, туалети, буфети...); – містить технічну характеристику, в якій описується матеріали та конструктивні елементи будівель та споруд, їх технічний стан та пропускна спроможність; – додаткові відомості та зауваження.

При розробці інструкцій з охорони праці у пригоді стануть такі документи: настанови з експлуатації та паспорти на інструменти, прилади, пристосування, обладнання; галузеві правила охорони праці; правила охорони праці за видами робіт; інструменти, прилади, засоби захисту підлягають стандартизації – отже стандарти на них також нам стануть у нагоді; типові інструкції за професіями та видами робіт (навіть ті, що втратили чинність, можуть містити корисну інформацію); аналіз виробничого травматизму за напрямом.

Процедура проведення розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві визначається «Порядком розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві», який затверджено постановою Кабінету Міністрів України.

Нормативно- правові документи : Закон України «Про фізичну культуру і спорт», Положення про Міністерство молоді та спорту України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 220, методичних рекомендацій щодо формування кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України, накази Міністерства освіти і науки України, молоді та спорту України

Усі спортивні й оздоровчі споруди, які будуються в нашій державі, мають відповідати певним санітарно-гігієнічним нормам та вимогам, які містяться в документах.

Державний комітет України з будівництва і архітектури у 2004 р. прийняв документ – Державні будівельні норми України. Спортивні та фізкультурно-

оздоровчі споруди ДБН В.2.2.-13-2003. Цей документ є головним нормативним документом у проектуванні та будівництві всіх основних спортивних споруд. У ньому викладені вимоги до вибору земельної ділянки, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, вимоги до основної частини і допоміжних приміщень. Містяться в документі й рекомендації до систем сантехнічного забезпечення, освітлення і вентиляції, опалення, систем зв'язку та протипожежні вимоги. Також є перелік нормативних документів, на які є посилання у цих нормах.

Контрольні запитання:

1. Надайте поняття правовстановлюючим документам. Назвіть ці документи на спортивну споруду?
2. Надайте характеристику технічному паспорту спортспоруди?
3. Назвіть законодавчі та нормативно-правові акти з експлуатації спортивних споруд, інженерного та спортивного обладнання, інвентарю.
4. Назвіть головний нормативний документ у проектуванні та будівництві всіх основних спортивних споруд. В чому полягають основні положення?

Рекомендовані джерела інформації: 1, 3, 5, 7 і 8.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1 Михайлова Н.Д. Спортивні споруди та обладнання: методичні рекомендації для студентів інституту фіз. вих. і спорту. К.:

НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. 76с.

2 Методичні рекомендації для науково-педагогічних працівників і студентів усіх спеціальностей університету – Правила безпеки та профілактика травматизму студентів на заняттях з фізичного виховання та спорту / проаналізовані основні нормативно-правові акти з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності під час навчальних і позанавчальних занять з фізичного виховання й спорту у вищих навчальних закладах України. / укладачі: Оленєв Д.Г., Діденко С.А. К.: ДУТ. 2014. 50 с. URL:

https://dut.edu.ua/uploads/l_663_17966569.pdf

3 Оніщук Л.М., Спортивні споруди та обладнання: навчальний посібник для студентів денної форми навчання спеціальності 017 «Фізична культура і спорт». Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2021.

135с. URL:

<https://nupp.edu.ua/uploads>

4 Організація самостійних занять студентів з фізичного виховання: методичні вказівки для студентів / уклад. О.В. Юшко, Н.Ю. Борецько,.

Л.Л. Азаренкова, Л.В. Зінченко. Х.: НТУ «ХПІ», 2019. 40 с. URL:

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/46794>

5 Решетило С. Спортивно-фізкультурні споруди та обладнання: навчальний посібник для студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації в галузі фізичного виховання і спорту. Л.: ЛДУФК, 2010. URL:

<https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/4473/1/BD.pdf>

6 Теоретико-методичні основи підготовки студентів до практичних занять зі спеціалізацій з видів спорту: метод. вказівки для студентів НТУ "ХПІ" ден. форми навчання усіх спец. з дисципліни "Фізичне виховання"/

укл. С.О. Глядя., А.Г. Любієв., О.В. Юшко, Н.Ю. Борецько. Х.: НТУ «ХПІ»,

2021.30с. URL:

<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51342>

7 Державні будівельні норми України. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди ДБН В.2.2.-13-2003. Державний комітет України з будівництва та архітектури. К., 2004. URL:

<https://ammokote.com/wp-content/uploads/2020/08/DBN-V.2.2-13-2003.pdf>

8 Закон України про фізичну культуру і спорт (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994 (№14, ст. 80). URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/go/3808-12>

Навчальне видання

СПОРТИВНІ СПОРУДИ ТА ОБЛАДНАННЯ

Конспект лекцій

для студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт»
денної форми навчання

Укладачі:

ЮШКО Олексій Володимирович

БЛОШЕНКО Олена Іванівна

Відповідальний за випуск проф. Борецько Н. Ю.

Роботу до видання рекомендував доц. Євтифієва І. І.

В авторській редакції

План 2025 р, поз. 387

Підп. до друку 2025 р. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 2.

Видавничий центр НТУ «ХП».

61002, Харків, вул. Кирпичова, 2

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 5478 від 21.08.2017 р.

Електронне видання